

FÖRSVARsutskottets utlåtande 1/2012 rd

**Statsrådets utredning: Fördragsutredning om
Finlands internationella avtalspolitik och hur
den utvecklas**

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Utrikesutskottet sände den 2 december 2011 statsrådets fördragsutredning om Finlands internationella avtalspolitik och hur den utvecklas (USP 18/2011 rd) till försvarsutskottet för utlåtande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Kaija Suvanto, utrikesministeriet
- äldre regeringssekreterare Anna Korhola och regeringssekreterare Tuomas Venho, försvarsministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Fördragsutredningen har blivit ett etablerat instrument för statsrådet att informera riksdagen om Finlands internationella avtalspolitik med. Denna utredning är den fjärde i sitt slag och den ges med hänsyn till utrikesutskottets uttalade önskemål i början av valperioden. Utrikesutskottets synpunkter i utlåtande (UtUU 9/2009 rd) har beaktats där det varit möjligt i upplägg och prioriteringar.

Försvarsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (FsUU 6/2009 rd) om den föregående fördragsutredningen att avsnittet om försvarsförvaltningens avtalsstrukturer nästan uteslutande koncentrerade sig på att beskriva bilaterala försvarsmaterielförprojekt och förbigick det övriga försvarspolitiska samarbetet. I den nu aktuella utredningen ingår lägesbildsprojekt som kan hänföras till det internationella försvarspolitiska sam-

arbetet och på den punkten har utredningen bredare täckning än den föregående.

Med tanke på utskottens tillgång till information har en fördragsutredning i början av valperioden störst informationsvärde. Försvarsutskottet har systematiskt framhållit hur viktigt det är att riksdagen har tillgång till information redan i beredningen, eftersom fördragen kan omfatta betydelsefulla principiella frågor som utskotten i riksdagen bör informeras om redan i förhandlingsfasen för att säkra riksdagens medinflytande.

I utredningen finns ett avsnitt om försvarsförvaltningen (s. 27—29, på finska) som försvarsministeriet varit med om att ta fram. I november 2011 informerade försvarsministeriet dessutom försvarsutskottet genom en särskild utredning om försvarsförvaltningens internationella avtalspraxis. Den särskilda utredningen är mer omfattande än avsnittet om försvarsförvaltningen i

den nu aktuella fördragsutredningen. Försvarsutskottet anser att utredningarna är rättidiga och täckande. Det är viktigt att avtalsfrågor inklusive tidsplaner också tas upp i försvarsministeriets halvårsplaner för projekt som riksdagens utskott ska informeras om i början av varje valperiod.

Inom försvarsministeriets förvaltningsområde sluts det fördrag, internationella administrativa överenskommelser, samförståndsprotokoll (Memorandum of Understanding, MoU) och andra juridiskt icke-bindande tekniska avtal (Technical Arrangement, TA) eller genomförandeavtal (Implementation Arrangement, IA).

Samarbetsprojekt sammanfattas i regel antingen i samförståndsprotokoll eller liknande avtal som lägger fast samarbetets omfattning och innehåll och de principer och förfaranden som ska iakttas i samarbetet. De här avtalen är strängt taget inte juridiskt bindande, men parterna iakttar dem mycket noggrant, eftersom de de facto bestämmer bland annat parternas ekonomiska ansvar. I en del fall måste det i avtalen tas in bestämmelser som hör till eller som åtminstone tangerar området för lagstiftning och då ska de godkännas och sätts i kraft i Finland i enlighet med 8 kap. i grundlagen.

Det internationella försvarspolitiska samarbetet är bilateralt och multilateralt. Det gäller bland annat militär krishantering, utbildning, internationella övningar och luft- och havslägesbilder. Dokumenten är i regel inte juridiskt bindande, men i vissa fall måste det tas in bestämmelser i dem som hör till eller tangerar området för lagstiftning i Finland. Inom det försvarspolitiska samarbetet kan bestämmelserna gälla till exempel informationssäkerhet, utlämnande av information, skadeståndsansvar och truppers eller andra anställdas villkor. Avtal om sådana bestämmelser godkänns och sätts i kraft i Finland i enlighet med 8 kap. i grundlagen.

Försvarsmaterielsamarbetet bygger på samförståndsprotokoll mellan olika länder om allmänt samarbete på området. Inom försvarsministeriets förvaltningsområde upprättas det vida-

re bi- och multilaterala samförståndsprotokoll och andra liknande juridiskt icke-bindande dokument om projekt för försvarsmaterielsamarbete. I vissa fall måste man också i samförståndsprotokoll och avtal om försvarsmateriel ta in bestämmelser som hör till eller som tangerar området för lagstiftning i Finland.

Försvarsutskottet noterar att det i försvarsförvaltningens samförståndsprotokoll och avtal allt oftare ser ut att ingå bestämmelser om bl.a. informationssäkerhet, utlämnande av information, besök och skadeståndsskyldighet som måste sättas i kraft i Finland enligt 8 kap. i grundlagen.

Finland deltar inte bara i konkreta avtalsbaserade försvarspolitiska och försvarsmaterielrelaterade projekt utan också i multilateralt försvarssamarbete inom olika internationella organisationer. Det samarbetet är i många fall strategiskt och söker gemensamma prioriteringar och utvecklingsområden. För Finlands vidkommande kan EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik nämnas som exempel och inom den ramen också arbetet inom Europeiska försvarsmaterielbyrån, det nordiska försvarssamarbetet och samarbetet med Nato inom partnerskapen för fred.

Försvarsutskottet yrkar på att riksdagen regelbundet och rättidigt ska hållas underrättad om försvarssamarbetet inom internationella organisationer för att säkra riksdagens medinflytande. Det är också viktigt att upphandlingar av försvarsmateriel förbereds med största möjliga hänsyn till utvecklingen visavi internationella avrustnings- och vapenkontrollavtal för att undvika att man fattar beslut om upphandling av system som inom kort kan komma att omfattas av begränsande eller förbjudande internationella överenskommelser.

Utlåtande

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 21 februari 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jussi Niinistö /saf
medl. Timo Heinonen /saml
Esko Kurvinen /saml
Tuula Peltonen /sd
Eero Reijonen /cent
Ismo Soukola /saf

Eero Suutari /saml
Pauliina Viitamies /sd
Sofia Vikman /saml
Tuula Väättäinen /sd
Jyrki Yrttiaho /vg
ers. Jukka Kärnä /sd.

Sekreterare var

utskottsråd O-P Jalonen.